

VALORACIÓ MÈDICO-LEGAL DE LA NOVA LEGISLACIÓ SOBRE CERTIFICATS D'APTITUD PER A LA CONDUCCIÓ DE VEHICLES DE MOTOR

G. MARTÍ AMENGUAL*, M. RODRIGUEZ PAZOS*, M. D. BOIX SERRA**

L'objecte d'aquesta comunicació és l'anàlisi de dos importants Decrets Reials publicats el 1982 mitjançant els quals es modificava profundament l'obtenció dels certificats d'aptitud per a la conducció de vehicles de motor i l'aplicació dels quals s'exigeix des dels primers mesos de 1984.

El primer Decret Reial és del 28 de maig de 1982, publicat en el B.O.E. del 6 de juliol, i determina les malalties i deficiències que poden impedir l'obtenció dels permisos de conducció, llur revisió o restriccions i les condicions que han de reunir els certificats i reconeixements corresponents.

El segon Decret Reial determinava els requisits dels centres encarregats d'efectuar els reconeixements als titulars dels permisos de conducció, establint-hi l'organització i el funcionament, així com fixant el procediment a seguir en els casos especials que es poden presentar en el desenvolupament de la seva missió. Fou publicat en el B.O.E. del 5 d'octubre de 1982.

Fins el moment que va entrar en vigor la nova legislació i des del 5 de febrer de 1969, per a l'obtenció del permís de conducció es requeria posseir unes aptituds físiques o psicofísiques determinades segons els casos recollits en un certificat d'aptitud que havia de ser complimentat per un metge amb exercici professional en la localitat de residència habitual del sol·licitant o pel Comissariat Provincial de Sanitat si es tractava d'obtenir una llicència de circulació per als permisos de les classes A-1, A-2 o B; o per l'Institut de Psicologia Aplicada i Psicotècnica (després Institut d'Orientació Educativa i Professional) de la província en la qual era sol·licitat el permís si es tractava de les classes C, D o E.

Cridava l'atenció que s'establissin dos tipus diferents d'exàmens mèdics segons que es tractés de permisos de conduir per a vehicles d'ús privat o bé de transport públic, i es valorava en tots dos una mateixa aptitud o capacitat del conductor. Per al transport privat era suficient la certificació d'un metge i en el cas de transport públic calia la revisió d'un centre especial.

El cert és que per realitzar els reconeixements corresponents als permisos de les classes C, D i E a càrrec dels Instituts d'Orientació Educativa i Professional, i a causa de l'elevat nombre de sol·licitants d'aquests permisos i de la seva revisió, determinava que aqueixos instituts es veiessin desbordats i es retardés sensiblement l'obtenció dels certificats d'aptitud corresponents.

D'altra banda per a l'obtenció del certificat d'aptitud per a la conducció de vehicles de motor de les classes A-1, A-2

i B, l'anamnesi, l'exploració i les proves complementàries eren pràcticament inexistentes, i en el millor dels casos es limitava a una sola pregunta sobre les malalties anteriors i el metge que signava la certificació s'emparava en la declaració sota jurament que feia l'explorat, tot afirmant no haver desfigurat la veritat ni amagat l'existència de cap malaltia o defecte en el reconeixement a què era sotmès. En la majoria dels casos l'exploració era pràcticament inexistent i la persona reconeguda podia dissimular qualsevol defecte o malaltia si aquests no eren fàcilment objectivables; algunes vegades fins i tot amb gravíssims defectes i seqüeles, aquests no eren recollits en el certificat; hi hagé ocasions que algunes persones amb un membre amputat aconseguiren un certificat mèdic en el qual constatava "motilitat normal".

És a dir, podem afirmar que hi havia una clara imatge d'insuficiència en aquests certificats mèdics d'aptitud per a la conducció de vehicles de motor que exigia una reforma important, cosa per la qual no ens ha d'estranyar l'aparició d'un canvi en la manera d'obtenir aquest certificat d'aptitud.

Tot seguit comentarem breument com es realitzaran els reconeixements per aconseguir el certificat d'aptitud per a la conducció de vehicles a motor a partir de l'entrada en vigor dels Decrets Reials del 1982 que hem esmentat.

1. Els reconeixements es realitzaran en "Centres" degudament autoritzats per les autoritats sanitàries, i els Col·legis Oficials de Metges podran també crear centres on els col·legiats exercitin aquesta activitat professional.

2. Es diferencien dos tipus de centres de reconeixements, uns per als aspirants i titulars dels permisos de conducció de les classes A-1, A-2, B i L.C.C. i els altres on, a més, podran realitzar reconeixements per als aspirants i titulars dels permisos de conducció de les classes C, D i E.

3. Per al primer tipus de centres de reconeixement d'aptitud per a la conducció de vehicles de les classes A-1, A-2, B i L.C.C. caldrà que estiguin proveïts d'un internista o metge general i un oftalmòleg, així com altre personal sanitari, administratiu i subaltern, i podrà comptar a més amb altres especialistes i metges ajudants. Actuarà com a director un dels metges del Centre i, com a tal, signarà la conformitat que les proves s'han desenvolupat en les instal·lacions del centre. El resultat del reconeixement s'estendrà en un imprès de certificat del Col·legi Oficial de Metges, el qual serà signat pel facultatiu que l'hagi realitzat.

4. Els centres de reconeixement per als aspirants i titulars dels permisos de conducció de les classes C, D i E comptaran amb un o diversos equips formats per un internista o un metge general, un oftalmòleg i un psicòleg col·le-

* Professor Titular de la Universitat de Barcelona del Departament de Medicina Legal i Laboral i Toxicologia.

** Professor encarregat de curs de la Universitat de Barcelona del Departament de Medicina Legal i Laboral i Toxicologia.

giat. Així mateix estaran dotats també del personal sanitari, tècnic, administratiu i subaltern que sigui necessari. També podrà comptar amb altres especialistes i metges ajudants. Actuarà com a director un dels metges o psicòlegs del centre i, com tal, signarà els certificats d'aptitud, d'acord amb els dictàmens que li facilitin els facultatius corresponents. Com a dada negativa d'aquest imprès de certificat destacarem que no és emès ni pel Consell General de Col.legis de Metges ni per cap Col.legi de metges de la província. Pensem que és per donar opció al supòsit que el director fos un psicòleg.

El certificat d'aptitud que signarà el director del centre és el de l'annex 2 de l'ordre del 22 de setembre de 1982 (B.O.E. 5/10/82), i s'hauran de conservar els dictàmens parcials emesos pels facultatius corresponents.

Periòdicament aquests centres "podran" portar a terme investigacions programàtiques interdisciplinàries, a partir de l'acumulació de dades conegudes, per tal de verificar la seva incidència en la seguretat vial (però sense una exigència explícita, ja que diu únicament "podran").

5. Entre els mitjans materials necessaris per als centres hi ha:

a) Locals adequats a la seva finalitat i suficients per a l'actuació simultània dels facultatius integrants de cada equip i per al funcionament dels diferents equips en els horaris previstos.

b) També hauran de disposar de sales de reconeixement, oficines, sales d'espera, despatx de metge, vestidors i serveis de lavabos adequats al volum de cada centre.

c) Disposaran també del mobiliari i el material necessaris per poder realitzar les exploracions pertinents, tant de l'examen mèdico-fisiològic com del psicològic. Entre el material corresponent a l'examen mèdico-fisiològic serà imprescindible l'existència de cambra fosca (per mesurar l'enlluernament), aparell de visió de profunditat (estereoscopi) i tots aquells instruments necessaris per poder comprovar la visió adequada del conductor. També serà imprescindible l'existència d'audiòmetres en cambra insonoritzada per a proves individuals o col·lectives i tots aquells instruments necessaris per poder comprovar l'adequada audició i el sentit de l'equilibri del conductor.

d) Per realitzar l'examen psicològic comptarà amb el material tècnic adequat per portar a terme l'avaluació i el psicodiagnòstic de les aptituds.

6. Les sol·licituds d'autorització per a l'obertura dels centres es presentaran a la Direcció de Salut de la província corresponent (a Catalunya, Direcció General d'Assistència Sanitària), signades pel facultatiu que assumeixi la direcció del centre juntament amb la relació per especialitats del personal i serveis amb què comptarà el centre, el pla o plans a escala mínima 1:100, en els quals s'especifiqui ben clarament la situació dels locals, els seus accessos, la distribució, la ventilació, la superfície i el volum. Tot això juntament amb l'inventari del mobiliari i del material instal·lat en el centre.

La Direcció de Salut concedirà l'autorització o sol·licitarà un major nombre de dades. La Direcció de Salut podrà renovar, previ expedient, les autoritzacions concedides als centres per a l'exercici de la seva actuació si aquesta no es desenvolupa d'acord amb les condicions d'aqueixes autoritzacions. Així mateix, quan els centres hagin estat autoritzats hauran d'inscriure's, prèviament al seu funcionament, en el registre del Comissariat Provincial de Trànsit corresponent, a efectes d' anotació en el registre. En el

moment actual i per a la província de Barcelona el nombre de centres inscrits és de 58.

7. Quan en el reconeixement es comprovin lesions o trastorns funcionals que no estiguin compresos en els annexos 1 o 2 del Decret Reial del 28 de maig de 1982, el director ho comunicarà a la Direcció de Salut la qual acordarà un nou reconeixement i en aquest cas gratuït. Es procedirà semblantment en el cas de discrepàncies de dos centres de la província. En el cas de discrepàncies de centres de dues províncies distintes la comissió central serà la que determinarà si procedeix o no procedeix el certificat d'aptitud.

8. En el cas de reconeixements negatius per al certificat d'aptitud es comunicarà al Comissariat de Trànsit de la Província per incorporar aquesta informació al registre general de conductors, essent aquesta creació de Centres de Registres de Conductors no aptes una innovació important d'aquesta nova normativa.

9. Entre les malalties i deficiències que poden impedir l'obtenció o la revisió dels permisos de conducció, destaca especialment la valoració que es fa de la hipertensió arterial i que impossibilita la certificació d'aptitud a aquells individus que presentin "xifres superiors a les que corresponguin a llur edat", per la qual cosa no es valora ni es dona cap norma sobre quina xifra supera ja la mitjana segons l'edat ni tampoc les xifres que hom considerarà normals, oi més tenint en compte que hi ha diverses taules de valoració. També cal destacar que per a algunes malalties, com en el cas de les hemopaties, destaquen com a "no aptes" per a la certificació aquells que tinguin "malalties greus" de la sang, deixant al criteri de cada centre mèdic la seva possible valoració. També es nega la certificació a aquells pacients amb insuficiència renal crònica que estan sotmesos al sistema d'hemodiàlisi periòdica.

COMENTARI MÈDICO-LEGAL

Davant les reiterades deficiències per rutina i burocratització en la concessió de Certificats d'Aptitud per a la conducció de vehicles a motor, calia una reforma amb l'objecte que el metge examínés realment l'aptitud del conductor, per la qual cosa creiem positiu aquest intent de millorar una situació deficient.

Però entre els punts que considerem negatius o deficients destacarem:

1. La possibilitat que un "no metge" (com és el cas d'un psicòleg) pugui emetre certificats d'aptitud quan actua com a director del centre.

2. Que citen de manera imprecisa i poc clara algunes deficiències i malalties que puguin impedir l'obtenció o la revisió dels permisos de conducció.

3. Creiem que el fet de no establir terminis ni normatives clars perquè puguin accedir a un certificat d'aptitud aquells que consten en el registre general de conductors com a no aptes i que haguessin millorat posteriorment amb el tractament pot produir confusions o situacions irregulars.

4. Creiem que malgrat el nombre elevat d'exigències sobre el material que han de tenir els centres, no milloraran gaire l'eficàcia d'aquest tipus de revisions, ja que resulta totalment impossible analitzar totes les malalties que poden produir incapacitat per a la conducció de vehicles a motor, per la qual cosa considerem més útil aprofundir en

aquells conductors que han tingut accidents de forma reiterativa.

5. Quan un conductor pateix una malaltia o accident que l'incapaciti greument per conduir vehicles de motor, no existeix cap mecanisme que per raons mèdiques permeti anul·lar, ni que sigui temporalment, la validesa d'aquest permís, sinó que continua gaudint-ne fins que caduca (per un període que pot ser fins i tot proper als deu anys). Per obviar aquestes situacions de perillositat viària potencial, seria aconsellable, des del punt de vista preventiu, declarar-ho obligatòriament al Comissariat de Trànsit, de forma similar a com es realitzen les declaracions de malalties infecto-contagioses a l'Autoritat Sanitària. Aqueix comissariat, a través dels organismes mèdics que es determinessin, decidiria sobre la possible retenció del permís i la/les futura/es revisió/ons mèdica/ques.

6. Manca d'una política real de prevenció de l'accident de trànsit per factor humà, que pogués desenvolupar-se sotmetent a estudis clínics exhaustius els conductors reincidents en accidents de trànsit greus i especialment quan l'autoritat judicial o governativa establis com a penalització la retirada del carnet. En aquestes circumstàncies, prèviament al lliurament del carnet, caldria reestudiar clí-

nicament el sancionat per assegurar la seva actitud psico-somàtica perfecta en relació amb el maneig de vehicles a motor.

BIBLIOGRAFIA

1. BERZOSA, Alfonso, "Conducir con buena salud". Consulta semanal. Noviembre, 1982; 176:10.
2. GISBERT CALABUIG, Juan Antonio. "El factor humano en los accidentes de tráfico". Revista de Medicina Legal. Enero, 1975; Año II, : 9-23.
3. SOLER ROCA, Gabriel. "Mortalidad por accidentes de tráfico en la infancia". Revista Española de Medicina Legal. Julio-Diciembre, 1979; Año VI, 20-21: 14-19.
4. LUNA MALDONADO, A., TORRES GONZALEZ, F., VILLANUEVA, E. "Nuevos aspectos en la prevención de los accidentes de tráfico". Revista Española de Medicina Legal. Julio-Diciembre, 1976; Año III, 8-9: 30-44.
5. NORMAN, L.G. "Los accidentes de tráfico. Epidemiología y Prevención". Organización Mundial de la Salud. Cuaderno de Salud Pública, núm. 12. Ginebra, 1963.
6. MARTINEZ DE MIGUEL, T. "El facultativo ante el certificado médico". Revista Española de Medicina Legal. Julio-Diciembre, 1982. Año IX, 32-33: 72-86.
7. DEROBERT, L. "Droit medical, deontologie medical". Edit. Flammarion. Medicine-Sciences. Paris, 1981.

Ann Med (Barc), 1985, 71: 18-20